

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพ โดยมุ่งให้การศึกษาและการฝึกอบรมคนในระดัต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคมโดยทั่วไปแล้ว การอาชีวศึกษาในแต่ละประเทศย่อมมีรูปแบบแตกต่างกันไป ประเทศที่กำลังพัฒนาควรจะได้ศึกษาแบบอย่างการอาชีวศึกษาของประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้ากว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการจัดการเรียนการสอนทางอาชีวศึกษา (กรมอาชีวศึกษา : ไม่ปรากฏเลขหน้า) สำหรับประเทศไทย การอาชีวศึกษาได้พัฒนาตามสภาวะของเหตุการณ์เรื่อยมา คือ การเรียนการสอนทางคานอาชีพหรืออาชีวศึกษาของประเทศไทยในอดีต เป็นการเรียน การฝึกงานในครอบครัว งานทางคหกรรมก็เช่นเดียวกัน เด็กผู้หญิงจะต้องเรียนและฝึกงานคานอาหาร เย็บปัก การประดิษฐ์ต่าง ๆ จากครอบครัวทั้งสิ้น ต่อมาการศึกษาของประเทศไทยจัดเป็นรูปการศึกษาในระบบ งานคานอาชีพต่าง ๆ ได้จัดเป็นรูปโรงเรียนอาชีพขึ้นโดยเฉพาะ และงานคานคหกรรมได้จัดสอนในระบบโรงเรียนเช่นกัน เป็นโรงเรียนช่างเย็บเสื้อผ้า โรงเรียนช่างเสริมสวย และต่อมาได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูอาชีวศึกษา ซึ่งมีแผนกฝึกหัดครูประเภทการช่างสตรีด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การสอนวิชาชีพมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช 2527 : 19-21)

เมื่อแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 ได้แบ่งการอาชีวศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ มัธยมอาชีวศึกษาตอนต้น มัธยมอาชีวศึกษาตอนปลาย และมัธยมอาชีวศึกษาชั้นสูง การศึกษาคานคหกรรมได้เปิดสอนในโรงเรียนการช่างสตรีแทบทุกจังหวัดของประเทศ แต่ระดับมัธยมอาชีวศึกษาชั้นสูงนั้นเปิดสอนที่โรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้ กับโรงเรียนการช่างสตรีโชคิเวชเท่านั้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 685-790)

การอาชีวศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 ได้รับความนิยมและความสนใจจากผู้เรียนและผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งต้องเปิดสอน 2 หลักสูตร แต่ โรงเรียนการช่างสตรีกลับมีนิยมเรียนลดน้อยลง กรมอาชีวศึกษาจึงได้รวมโรงเรียนการช่างสตรีเข้ากับโรงเรียนการช่าง (ชาย) ในจังหวัดเดียวกันเรื่อยมา และได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนเทคนิค ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเทคนิค โดยมีโรงเรียนการช่างสตรีเดิมเป็นวิทยาเขตในปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา วิทยาเขตที่เปิดสอนด้านคหกรรมบางแห่งได้แยกออกเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษา (กรมอาชีวศึกษา 2522 : 17-25) ฉะนั้นการศึกษาทางคหกรรมจึงเปิดสอนอยู่ในสถานศึกษาของกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กับกองวิทยาลัยเทคนิคจนกระทั่งปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2523 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 (ปวช. 24) แทนหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนด้านวิชาชีพให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เพราะหลักสูตรใหม่นี้ได้เพิ่มรายวิชาชีพ และเวลาเรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อการประกอบอาชีพอย่างแท้จริง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 นี้ มีกำหนดให้ใช้กับนักศึกษาที่เข้าเรียนปีที่ 1 ของปีการศึกษา 2524 ส่วนนักศึกษาที่เหลือที่เรียนอยู่ในชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 ให้ใช้หลักสูตรเดิม (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : คำสั่งที่ อ.119/2523) จากผลการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ในปี พ.ศ. 2526 กรมอาชีวศึกษาก็ได้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ครบทั้งหลักสูตร และได้ยกเลิกหลักสูตรเดิมไป

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 มี 5 ประเภทวิชา คือ ประเภทวิชาเกษตรกรรม ประเภทวิชาคหกรรม ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม และประเภทวิชาอุตสาหกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : คำสั่งที่ อ. 119/2523)

เมื่อกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ในปีการศึกษา 2524 นั้นจะเห็นได้ว่าการประกาศใช้หลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยฉับพลัน ซึ่งอาจจะมีปัญหา โดยเฉพาะด้านเอกสารหลักสูตร

สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่าง ๆ ห้องปฏิบัติการ วัสดุฝึก บุคลากรและอาคาร-สถานที่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

ระยะเวลาการดำเนินงานตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 6 ปี ปัญหาด้านการเรียนการสอนของประเภทวิชาคหกรรมยังคงมีปัญหาอีกมาก เช่น ใบบัณฑิตสอน วัสดุฝึก และไม่เป็นที่นิยมเรียนของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2527 : ใบบัณฑิต เลขหน้า) ทั้งที่เป็นประเภทวิชาที่มีแนวทางในการประกอบอาชีพมาก เพราะเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของคนทุกคน อีกทั้งประเภทวิชาคหกรรมนี้ได้เปิดสอนในสถานศึกษาที่สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค และสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งทั้งสองสังกัดมีวิธีการในการบริหารงานต่างกัน จึงทำให้การเรียนการสอนของประเภทวิชาคหกรรมไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ยิ่งกว่านั้นยังไม่มีผู้ใดวิจัย หรือศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษา สาขาคหกรรมตามหลักสูตรนี้มาก่อน ผู้วิจัยคาดว่า การจะแก้ไขปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร รวมทั้งการจัดและการประเมินผลการเรียนที่คืบหน้าจะต้องได้ข้อมูลพื้นฐานจากการวิจัย หรือศึกษาอย่างเป็นระบบ ในฐานะที่ผู้วิจัยรับราชการสังกัดกรมอาชีวศึกษาในหน้าที่ศึกษานิเทศก์ภาควิชาคหกรรม จึงเห็นว่าควรจะได้ศึกษาเรื่องนี้อย่างเป็นระบบ

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาคหกรรมตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาของกลุ่มสหภาพศึกษาที่ 2 เขตการศึกษา 6 และเขตการศึกษา 12 เพราะคณะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและเป็นผู้ทำการสอนในปัจจุบัน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริงต่อไป ซึ่งมีสาระของการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ประเภทวิชาคหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาที่ 2

2. เพื่อศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ประเภทวิชาคหกรรมในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ของกลุ่มสถานศึกษาที่ 2

คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัย

ปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องการคำตอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาคหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกรม-อาชีวศึกษาในค้ำนต่าง ๆ มีประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาคือ

1.1 สภาพการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 1) การมีส่วนร่วมในการจัดแผนการเรียน
- 2) การเตรียมการสอน
- 3) วิธีสอนที่ใช้สอนวิชาชีพ
- 4) การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน
- 5) การมอบหมายงานให้นักเรียน
- 6) การตรวจงานฝึกปฏิบัติของนักเรียน

1.2 สภาพห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์การเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 1) สภาพของห้องปฏิบัติการ
- 2) สภาพของอุปกรณ์หรือเครื่องมือ
- 3) ระบบการเบิกจ่ายอุปกรณ์

1.3 สภาพวัสดุฝึก ประกอบด้วย

- 1) ที่มาของวัสดุฝึกของนักเรียน
- 2) สภาพการเก็บวัสดุฝึก
- 3) การส่งวัสดุฝึกต่อสถานศึกษา
- 4) ความเหมาะสมของวัสดุฝึก

5) การเบิกจ่ายวัสดุฝึก

6) การจัดซื้อวัสดุฝึก

1.4 สภาพการประเมินผล ประกอบด้วย

1) การประเมินผลการเรียนรู้การสอน

2) การเก็บคะแนนระหว่างภาค

3) การประเมินผลภาคปฏิบัติ

2. จุดประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนของประเภทวิชาคหกรรม มีประเด็นปัญหาดังนี้

2.1 ปัญหาความบุคลากร

2.2 ปัญหาการเรียนการสอน ได้แก่

1) ความรู้ ความสามารถของอาจารย์ผู้สอน

2) การปฏิบัติการเรียนรู้การสอน

3) การปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอน

4) สภาพของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ประเภทวิชาคหกรรมในสถานศึกษา สังกัด กรมอาชีวศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาที่ 2 เฉพาะด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 สภาพการจัดการเรียนการสอน

1.2 สภาพห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1.3 สภาพวัสดุฝึก

1.4 สภาพการประเมินผล

1.5 ปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครูอาจารย์ ผู้สอนวิชาชีพของคณะกรรมการที่ปฏิบัติราชการของสถานศึกษาในกลุ่มสถานศึกษาที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 6 และเขตการศึกษา 12 ประกอบด้วย วิทยาลัยอาชีวศึกษา-พระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วิทยาลัยเทคนิคพุนี วิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง วิทยาลัยเทคนิคชัยนาท วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี วิทยาลัยเทคนิคระยอง และวิทยาลัยเทคนิคปราจีนบุรี

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการลักษณะงานวิชาการ และหัวหน้าคณะวิชาคหกรรม

ครูอาจารย์ หมายถึง ผู้สอนวิชาชีพในคณะวิชาคหกรรมของสถานศึกษา

แผนการเรียน หมายถึง แผนการกำหนดรายวิชาที่ต้องเรียนให้ครบตามหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนของสถานศึกษา

โครงการสอน หมายถึง หัวข้อเรื่องที่จะต้องจัดการเรียนการสอนของรายวิชาในแต่ละภาคเรียนของผู้สอน

แผนการสอน (บันทึกการสอน) หมายถึง การเตรียมการสอนของผู้สอน ก่อนดำเนินการสอนในชั้นเรียน

สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มสถานศึกษาที่ 2 หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนประเภทวิชาคหกรรม สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค และกองวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 6 และเขตการศึกษา 12

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลของการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้จัดการอาชีวศึกษา รวมทั้งครูอาจารย์ให้สามารถดำเนินการให้บังเกิดผล เชื่ออำนาจต่อการเรียนการสอน และสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

2. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อศึกษานิเทศก์ผู้สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปฏิบัติงานด้านการศึกษา หรือค่าเป็นการเกี่ยวกับงานอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยสังเขป ดังนี้

1. ประชากรของการวิจัย เป็นผู้บริหารและครูอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพ ประเภทวิชาคหกรรมของสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตการศึกษา 6 และเขตการศึกษา 12 ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร 29 คน และครูอาจารย์ 157 คน รวมทั้งสิ้น 186 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะ แบบสอบถามประกอบด้วย (1) แบบตรวจสอบ (2) แบบมาตราส่วนประเมินค่า พร้อมทั้งคำถามปลายเปิด

ลำดับขั้นตอนในการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวถึง ลำดับขั้น การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะเสนอในรูปแบบตาราง และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

ส่วนสุดท้ายเป็น บรรณานุกรม และภาคผนวก